

ATBALSTS, KAS ATMAKSĀJAS

Latvijas Jaunuzņēmumu asociācija

startin
Go Global.

.lv

KOPSAVILKUMS

Jaunuzņēmumu atbalsta instrumenta izvērtējums analizē ALTUM finansētā pirmssēklas aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem jeb “*soft loan*” instrumenta rezultātus, ko 2013.–2017. gadā īstenoja *Imprimatur Capital*, nodrošinot 50 000 EUR aizdevumus agrīnas stadijas tehnoloģiju komandām bez kapitāldaļu atšķaidīšanas. Instruments tika izveidots, lai aizpildītu kritisku finansējuma plaisu starp idejas vai prototipa posmu un investīcijām gatavu uzņēmumu stadiju, vienlaikus samazinot dibinātāju personisko finanšu risku.

Ziņojums parāda, ka, vērtējot programmu tikai pēc aizdevumu atmaksas rādītājiem, rezultāti var šķist vāji - pilnībā saistības nokārtoja 9 no 60 uzņēmumiem, kopumā atgūstot 1,34 milj. EUR no 3 milj. EUR ieguldījuma. Tomēr no valsts fiskālās un ekonomiskās perspektīvas instruments uzrāda ļoti augstu atdevi. Uzņēmumi, kas aizdevumus pilnībā vai daļēji atmaksājuši, līdz 2024. gadam valsts budžetā iemaksājuši aptuveni 52,6 milj. EUR, kas vairāk nekā 17 reizes pārsniedz programmas kopējo finansējumu. Šie uzņēmumi nodrošina 667 darbavietas, un vairāki no tiem individuāli nodokļos ir samaksājuši summu, kas pārsniedz visas programmas kopējās izmaksas.

Novērtējumā uzsvērts, ka pirmssēklas atbalsta instrumentu patiesā vērtība nav reducējama tikai uz tiešo finanšu atgūstamību. Būtiska nozīme ir arī to netiešajai ietekmei - uzņēmējdarbības kompetenču attīstībai, jaunu talantu sagatavošanai un jaunu uzņēmumu veidošanās veicināšanai. Lai arī augsts neveiksmju īpatsvars ir raksturīgs šāda veida instrumentiem, iegūtā pieredze, prasmes un profesionālie tīkli turpina radīt nozīmīgu ekonomisko pienesumu arī turpmākos, sekmīgākos projektos.

Balstoties uz šiem rezultātiem, kā nākamais solis tiek rekomendēta pastāvīgas pirmssēklas atbalsta programmas izveide ar apzināti augstu riska toleranci, bez līdzfinansējuma un personīgo garantiju prasībām, nodrošinot aptuveni 70 000 EUR finansējumu vienai komandai. Programmai būtu jāaptver 50–100 komandas vairāku gadu periodā, ar atlasi, ko īsteno pieredzējuši investori vai neatkarīgs ekspertu panelis, tādējādi stiprinot Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas ilgtspējīgu un konkurētspējīgu izaugsmi.

ATBALSTS, KAS ATMAKSĀJAS

Laikā no 2013. līdz 2017. gadam *Imprimatur Capital* īstenoja pirmssēklas posma aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem (angliski - soft loan) programmu, ko finansēja valsts attīstības finanšu institūcija ALTUM. Programma agrīnas stadijas tehnoloģiju komandām piedāvāja 50 000 eiro aizdevumus ar 6% procentu likmi uz astoņiem gadiem ar četrus gadus atliktu pamatsummas atmaksu. Programmas galvenais mērķis bija veicināt agrīnas stadijas augstas pievienotās vērtības uzņēmējdarbību, sniegt iespēju agrīnām komandām attīstīt produktu pirms to došanās pie iespējkapitāla fondiem un samazināt ieejas barjeras. Programma deva iespēju komandām eksperimentēt, nezaudējot kapitāldaļas.

Tajā laikā Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēma vēl atradās agrīnā stadijā. To raksturoja ierobežota biznesa eņģeļu aktivitāte, augsts risks un jebkādu mehānismu trūkums, kas būtu atbalstījuši uzņēmējdarbību agrīnā stadijā. Aizdevums ar atvieglotajiem nosacījumiem palīdzēja novērst būtisku tirgus nepilnību, sniedzot jaunajām komandām iespēju pārbaudīt idejas un dibināt uzņēmumus ar ievērojami mazāku personisko finansiālo risku.

REZULTĀTI UN NETIEŠĀ IETEKME

Instrumenta ietvarā *Imprimatur Capital* aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem izsniedza 60 tehnoloģiju komandām. Lai arī tikai **9 no 60 uzņēmumiem (15%)** pilnībā nosedza savas saistības, padziļināta analīze atklāj būtisku pozitīvu ekonomisko ieguvumu. Tiešais programmas vērtējums no ALTUM skatupunkta varētu būt negatīvs - programmā izmaksāti 3 miljoni eiro, bet uzņēmumi atmaksāja 1,34 miljonus eiro. Savukārt, skatoties no valsts perspektīvas aina ir krietni citāda - uzņēmumi, kas ir saņēmuši aizdevumu un pilnībā vai daļēji atmaksājuši to, līdz 2024. gadam **Latvijas valsts budžetā kopumā ir iemaksājuši aptuveni 52,6 miljonus eiro. Šī summa 17 reizes pārsniedz programmas piešķirto kopējo finansējumu - 3 miljonus eiro.** Dati liecina, ka šobrīd darbību veic 13 uzņēmumi¹, tai skaitā daži no veiksmīgākajiem Latvijas jaunuzņēmumiem kā Printify un Lokalise. Vairāki uzņēmumi ir apliecinājuši, ka bez šī atbalsta nebūtu sasnieguši panākumus.

Programmas veiktais novērtējums skaidri parāda, ka neliels skaits veiksmīgu uzņēmumu var radīt nesamērīgi augstu pienesumu. **Kopumā programmai ir bijusi ļoti augsta ekonomiskā atdeve. Katrs programmā ieguldītais 1 eiro ir atnesis valstij 18 eiro, kas ir viens no augstākajiem publiskā finansējuma atdeves rādītājiem Latvijas atbalsta programmu vēsturē.**

Uzņēmumi, kas izmantojuši programmu 2024. gada beigās nodarbināja 667 cilvēkus. **Trīs uzņēmumi no atbalsta saņēmējiem katrs atsevišķi nodokļos ir nomaksājuši vairāk nekā programmas kopējie izdevumi.** Tas skaidri parāda agrīnas stadijas finansējuma multiplikatora efektu, kur neliels skaits ļoti veiksmīgu augtas pievienotās vērtības tehnoloģiju uzņēmumu spēj pilnībā atsvērt pat lielu neveiksmju īpatsvaru.

¹ Uz 2025. gada 15. janvāri.

JAUNUZŅĒMUMU DIBINĀŠANA LATVIJĀ

Vietējie riska kapitāla fondi (angliski - *Venture Capital funds* jeb VC) jau vairākus gadus norāda uz strukturālu agrīnās stadijas projektu plūsmas trūkumu.

“

BAD
ideas
fund

"Latvijā mums pietrūkst agrīnās stadijas dibinātāju - pārāk daudzi apstājas pirms prototipa, jo ir 'tuksnesis' starp ideju un gatavību riska kapitāla investīcijām."

Raimonds Kulbergs, fonda BADideas.fund pārstāvis

“

VENDEP
CAPITAL

"Latvijā redzam, ka trūkst pietiekama komandu apjoma, kas uzsāk jaunuzņēmumu veidošanu un atkārtoti mēģina, testē un iterē. Salīdzinot ar kaimiņiem, Lietuvā šādu komandu apjoms ir lielāks, bet Igaunijā ekosistēma ir nobriedušāka, tāpēc biežāk redzam arī augstāku dibinātāju sagatavotības līmeni."

Artis Bisers, fonda Vendep Capital pārstāvis

Latvijā šobrīd trūkst jaunuzņēmumu, kas būtu nonākuši līdz investīcijām gatavam līmenim. Piemēram, pēdējos septiņos gados vidējais jaunu jaunuzņēmumu skaits ir 62 jaunuzņēmumi gadā², pie tam samazinoties pēdējos gados. Pie pašreizējā tempa būs vajadzīgi vēl ļoti daudzi gadi, lai Latvija jaunuzņēmumu skaita ziņā tikai pietuvotos Lietuvas vai Igaunijas esošajam līmenim.³

“

Outlast Fund

"Latvijā jaunuzņēmumu skaits nav zems tāpēc, ka trūktu ideju vai talanta. Problēma ir sistēmiska - pārāk maz cilvēku vispār nonāk līdz brīdim, kad uzdrošinās mēģināt. Riska kapitāls parādās tikai tad, kad jau ir pirmie panākumi, bet agrīnajā posmā trūkst drošības spilvena - gan finansiāla, gan institucionāla. Ja valsts nopietni grib redzēt vairāk ambiciozu uzņēmēju, tai jāiegulda ne tikai esošo startapu mērogošanā, bet tieši jaunu dibinātāju rašanās procesā - izglītībā, pirmajā finansējumā un vidē, kur izgāšanās nav karjeras beigas."

Marija Ručevska, fonda Outlast Fund pārstāve

² 2019. gadā 66; 2020. gadā 84; 2021. gadā 94; 2022. gadā 63; 2023. gadā 69; 2024. gadā 38; 2025. gadā 22.

³ Latvijā ir 520 jaunuzņēmumi, tikmēr Lietuvā 1100, bet Igaunijā tuvu 1600.

“Lai palielinātu jaunuzņēmumu jau vērā ņemamo iesaīdu uz valsts ekonomisko izaugsmi vajag lielāku masu ar uzņēmējiem, kuri cenšas izaīsties.”

Andris K. Bērziņš, fonda Change Ventures pārstāvis

Ir skaidri redzams, ka šobrīd instrumenti, kas veicinātu agrīnās stadijas jaunuzņēmumu darbību un aizpildītu esošo atbalsta plaisu, kā arī dotu komandām laiku un finansiālus resursus attīstīties un nonākt fondu finansējumam atbilstošā stadijā. Jaunuzņēmumu dibinātāji pārsvarā ir pieredzējuši profesionāļi ar vidējo vecumu 39 gadi,⁴ kuri apzināti uzņem risku un investē savu laiku uzņēmējdarbībā. Agrīna un elastīga finansējuma pieejamība ir būtisks faktors, kas nosaka, vai šādi dibinātāji izvēlas pamest esošo karjeru un riskēt dibinot jaunuzņēmumu.

EKOSISTĒMAS ATTĪSTĪBA

Programma sniedza vairākus nozīmīgus netiešos efektus, kas ir viens no priekšnoteikumiem jebkuras jaunuzņēmumu ekosistēmas izaugsmei.⁵ Viens no spilgtākajiem piemēriem ir uzņēmums Lokalise, kas agrīnā stadijā izmantoja 50 000 eiro aizdevumu ar atvīelogtiem nosacījumiem. Papildus uzņēmuma individuālajiem panākumiem, tas ir netieši veicinājis vismaz trīs jaunu, augstas pievienotās vērtības jaunuzņēmumu izveidi - Trace.Space (2024), Convershake (2023) un Emmi AI (2024).⁶ Kopumā šie uzņēmumi ir piesaīstījuši investīcijas vairāk nekā 17,5 miljonu eiro apmērā.⁷

Vēl viens nozīmīgs piemērs ir Printify, kas izmantoja 50 000 eiro Imprimatur Capital aizdevumu. Aplēses liecina, ka bijušie Printify darbinieki ir izveidojuši vismaz 10 jaunuzņēmumus.⁸ Būtiski uzsvērt, ka šis nav izņēmums, bet gan norma, piemēram, no Lietuvas vienradža Vinted ir radušies 26 jaunuzņēmumi.⁹ Šādi piemēri ne tikai ilustrē pirmssēklas finansējuma pievienoto vērtību, bet arī izgaismo tā pārnese efektu uz jaunuzņēmumu ekosistēmu brīdī,

kad komandām tiek nodrošināti resursi attīstīt produktu, riskēt, un gūt jaunas zināšanas jeb pieredzi. Ir skaidrs, ka šādu komandu sagatavotība veicinās jaunus tehnoloģijās balstītus jaunuzņēmumus. **Augsta neveiksmju proporcija ir raksturīga pirmssēklas investīcijām, taču iegūtā uzņēmējdarbības pieredze, prasmes un kontakti turpina parādīties vēlākos sekmīgos projektos.**

Latvijā šī talantu “otrrreizējā aprīte” kļūst arvien redzamāka. Daudzas komandas, kurām ar sākotnējo aizdevumu nav izdevies izveidot ilgtspējīgus uzņēmumus, vēlāk ir dibinājušas jaunus uzņēmumus, pievienojušās strauji augošiem uzņēmumiem vai papildinājušas vietējos tehniskos un produktu attīstības kompetenču centrus. Šāds “jaunuzņēmumu mafijas” efekts novērots nobriedušākās ekosistēmās, piemēram, Igaunijas “Skype mafija” ir pamats ilgtspējīgai inovāciju izaugsmei un ilustrē, kāpēc šauri finanšu rādītāji nevar atklāt programmas patieso atdevi.

⁴ BalticVC Baltic Startup Survey 2025 ([saīte](#)).

⁵ <https://multipliereffect.endeavor.org/>.

⁶ <https://absoflatvia.com/en/news/the-lokalise-mafia-3-break-out-startups-founded-by-ex-lokalisers>.

⁷ <https://www.emmi.ai/news/emmi-ai-raises-eur-15m-to-bring-ai-to-the-heart-of-industrial-engineering>.

⁸ <https://absoflatvia.com/en/news/how-i-raised-trace-space-on-securing-4m-to-finalize-their-product>.

⁹ Apsekojumu veicis riska kapitāla fonds Pratica Capital ([saīte](#)).

⁹ <https://www.startuplithuania.com/news/lithuanian-startup-boom-ecosystem-now-valued-at-e16-billion/>.

STARPTAUTISKĀS TEHNOLOĢIJU POZĪCIJAS STIPRINĀŠANA

Vairāki programmas saņēmēji kļuvuši par nozīmīgiem Latvijas tehnoloģiju tēla veidotājiem globālā mērogā. Tādi uzņēmumi kā Printify, Lokalise, Edurio, Hackmotion, Anatomy Next, Nordigen (tagad GoCardless sastāvā) sākotnējā stadijā izauga šīs programmas ietvaros, vēlāk piesaistot ievērojamas investīcijas, radot augsti kvalificētas darba vietas un sekmīgi integrējoties globālajos tirgos.

To attīstība parāda, ka salīdzinoši neliels publiskā kapitāla ieguldījums agrīnā stadijā var veicināt uzņēmumu izveidi, kas spēj mērogoties starptautiskā līmenī, eksportēt augstas pievienotās vērtības produktus un paplašināt Latvijas inovāciju klātbūtni pasaulē. Netiešie rezultāti apliecina programmas nozīmi.

KOMENTĀRI NO AIZDEVUMA SAŅĒMĒJIEM

“

“Aizdevums 2017. gadā mums ļāva straujāk virzīt uz priekšu produkta attīstību. Tas bija elastīgs instruments, kas deva papildu impulsu izaugsmei bez sarežģītiem nosacījumiem vai kapitāldaļu atšķaidīšanas. 2019. gadā, piesaistot 3 miljonu USD investīciju, parāds tika pilnībā atmaksāts. Lai veicinātu veiksmīgu izaugsmi agrīnā stadijā, jaunuzņēmumiem ir nepieciešami tieši šādi vienkārši un elastīgi instrumenti.”

Jānis Berdigans, Printfy līdzdibinātājs

“

“Imprimatur Capital piešķirtais 50 000 EUR pre-seed soft loan bija kritiski svarīgs Lokalise agrīnajā posmā, ļaujot uzņēmumam uzsākt produkta izstrādi un tirgus validāciju laikā, kad cits finansējums nebija pieejams. Bez šī atbalsta Lokalise, visticamāk, nebūtu sasniedzis savu izaugsmi tik strauji, kas apliecina šādu soft-loan programmu aktualitāti arī šodien.”

Petr Antropov, Lokalise līdzdibinātājs

“

HackMotion

"HackMotion attīstībai soft-loan atbalsta instrumentam bija izšķiroša nozīme. Tas joprojām, no mūsu skatupunkta ir svarīgākais ārējā finansējuma atbalsta instruments, kuru jebkad esam piesaistījuši.

HackMotion attīstībā šis instruments bija īpaši svarīgs, jo hardware jaunuzņēmumos agrīnā komercializācijas stadijā, pirms ir atrasts īstais "product-market fit", rodas neizbēgami izdevumi, kuri saistīti ar prototipu tālāku attīstību un pielāgošanu specifiskām potenciālās nišas prasībām. Šajā stadijā uzņēmumiem ir pieejams ļoti neliels atbalsta un investīciju instrumentu klāsts, ar kuru palīdzību finansēt šo attīstības fāzi.

Saņemtais soft-loan ļāva fokusēti paveikt šo produkta komercializācijas etapu un atrast nišu, kurā uzņēmums sekmīgi darbojas līdz šim, praktiski visu apgrozījumu sasniedzot ar eksportu, nodrošinot augsti kvalificētu un labi atalgotu darbinieku piesaisti un palīdzot jaunuzņēmumu ekosistēmai attīstīties tālāk."

Juris Breicis, Hackmotion līdzdibinātājs

“

edurio

"2014. gadā Soft Loan programmas ietvaros Edurio ieguva 50 tūkst EUR atbalstu brīdī, kad bijām nupat sākuši darbību un investīciju fondi mums naudu nebūtu devuši. Kombinācijā ar izdevīgu nodokļu režīmu (mikrouzņēmuma nodoklis) tas mums ļāva finansēt nelielas algas 5 cilvēkiem pirmo gadu un uzbūvēt prototipu, par ko pirmie klienti jau bija gatavi maksāt un tad 2015. gadā piesaistīt tālākas investīcijas. Dibinātājiem bez lieliem naudas uzkrājumiem šis bija vienīgais veids, kā uzsākt darbību. Ja vēlamies Latvijā atbalstīt nākamo dibinātāju vilni, šāds mehānisms varētu strauji palīdzēt radīt jaunus uzņēmumus."

Ernests Jenavs, Edurio līdzdibinātājs

“

Nordigen

"Nordigen 2016. gadā bija starp uzņēmumiem, kas saņēma 50,000 EUR aizdevumu no Imprimatur Capital. Šis bija pirmais institucionālais kapitāls, ko Nordigen saņēma, un tas ļāva algot pirmos darbiniekus un piesaistīt pirmos klientus. Tajā momentā šis bija vienīgais pieejamais kapitāls Nordigen izmēra uzņēmumiem, un esmu pārliecināts, ka bez šī kapitāla Nordigen stāsts nebūtu tik veiksmīgs. Pēc Imprimatur Capital aizdevuma iesaistes Nordigen gadu vēlāk piesaistīja riska kapitālu no Change Ventures un gadu vēlāk no starptautiskajiem fondiem Seedcamp un Inventure. Šobrīd uzņēmums GoCardless, kas iegādājās Nordigen, nodarbina 170 darbiniekus un 2024. gadā nodokļos samaksāja 3.8m EUR."

Rolands Mesters, Nordigen līdzdibinātājs (tagad GoCardless)

NĀKOTNES VIRZIENS

Programma izpildīja savu būtiskāko mērķi un radīja auglīgu vidi agrīnas stadijas tehnoloģiju jaunuzņēmumiem, ļaujot jaunai Latvijas uzņēmēju paaudzei uzņemties risku, ātri mācīties un tiekties uz augstas pievienotās vērtības inovācijām. Šāda pieeja ir īpaši nozīmīga augsta riska nozarēs, kur lielākā daļa projektu neizdodas, taču neliela daļa spēj radīt nesamērīgi lielu ilgtermiņa ekonomisko atdevi valstij, to apliecina tādi uzņēmumi kā Printify.

Būtisks faktors, kas šo programmu atšķir no citām ALTUM un LIAA aizdevumu vai grantu programmām, bija tas, ka finansējuma piešķiršanu neveica publiskā sektora institūcija pati, bet neatkarīgs fonds ar praktisku izpratni par jaunuzņēmumu darbību, nozares dinamiku un tehnoloģiju iespējām.

To apliecina arī Imprimatur Capital, kas norāda, ka izvērtējot aizdevumu pieteikumus, tika piemēroti tirgus nosacījumiem atbilstoši kritēriji, un lielākā daļa pieteikumu netika apstiprināti.

KĀDS IR PIEDĀVĀJUMS?

Iesakām izveidot pastāvīgu pirmssēklas atbalsta programmu, kas paredz neliela apjoma aizdevumus vai grantu tipa finansējumu (rekomendējam 70 000 eiro) agrīnas stadijas tehnoloģiju jaunuzņēmumiem bez kapitāldaļu atšķaidīšanas, ar vairāku gadu īstenošanas periodu (vismaz 2 gadu), bez līdzfinansējuma un personīgām garantijām. Programmas efektīvai īstenošanai nepieciešams paredzēt arī pārvaldības izmaksu segšanu (*management fee*), kas nosegtu projektu atlasī, portfeļa uzraudzību un administratīvos izdevumus vairāku gadu periodā.

Atrodot finansējumu 3,5–7 miljonu eiro apmērā (ieskaitot pārvaldības izmaksas), varētu atbalstīt nākamās 50–100 komandas, kas virzīs Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmu uz nākamo attīstības līmeni.

Tas nodrošināja, ka atbalsts patiešām nonāca pie agrīnas stadijas, mērogojamiem jaunuzņēmumiem, apzinoties, ka lielākā daļa no tiem neizdzīvos, taču daži var izaugt par starptautiski konkurētspējīgiem uzņēmumiem ar būtisku pienesumu Latvijas ekonomikai.

Latvijas pašreizējā attīstības stadijā, kad ir redzama stagnācija, šāds instruments ir īpaši nepieciešams. Vairāk produktīvi, augstas pievienotās vērtības uzņēmumi, kas spēj konkurēt globālos tirgos un strādā primāri uz eksportu ir valsts kopējais mērķis. Mērķētām iniciatīvām ar pierādītu ietekmi var būt izšķiroša ietekme jaunu tehnoloģijās balstītu uzņēmumu viļņa veidošanā un uzņēmējdarbības aktivitātes celšanā. Ņemot vērā iepriekšējās programmas rezultātus un ilgtermiņa ieguvumus, šāds atbalsta instruments Latvijā būtu jāuztver kā ilgtermiņa rīks.

Šādam instrumentam jābūt veidotam ar apzināti augstu riska toleranci, vienlaikus nodrošinot kvalitatīvu projektu atlasī. Lēmumu pieņemšana būtu jāuztic pieredzējušam investoram vai ekspertu panelim, kam ir bijusi praktiska saskarsme ar jaunuzņēmumu vidi, piemēram, riska kapitāla fonds vai cita ekosistēmas organizācija. Valsts institūcijas kā ALTUM nevar nodrošināt šādas programmas atlasī, jo ir spiestas rīkoties ar predefinētiem kritērijiem.

Pieaugot globālajai konkurencei par talantiem un inovācijām, Latvijas ekonomiskā izaugsme arvien vairāk būs atkarīga no spējas nodrošināt nepārtrauktu jaunu tehnoloģijās balstītu uzņēmumu plūsmu. Tieši šāda veida agrīnas stadijas, augsta riska tolerances finansējuma instruments ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā šo plūsmu stiprināt un uzturēt ilgtermiņā.

ATBALSTS, KAS ATMAKSĀJAS -

NOVĒRTĒJUMS PAR AGRĪNĀS STADIJAS ATBALSTA
PROGRAMMU JAUNUZŅĒMUMIEM LATVIJĀ

23.01.2026

Rīga

startin^{.lv}
Go Global.

The voice of Latvian startups

www.startin.lv

info@startin.lv

